

Məhkəmə hakimiyyəti və digər dövlət orqanları

Oktyabrın 14-də Bakı Konqres Mərkəzində Beynəlxalq Hakimler Assosiasiyasının 67-ci Baş Assambleyası çərçivəsində “Konstitusiya və Suverenlik İli”nə həsr edilmiş “Məhkəmə hakimiyyəti və dövlətin digər iki qolu arasında münasibətlər” mövzusunda beynəlxalq konfrans təşkil olunub.

Tədbirdə dünyanın 71 ölkəsindən 300-ə yaxın nümayəndə - hakimlər, vəkillər, hökumət rəsmiləri və beynəlxalq təşkilatların təmsilçiləri, eləcə də tanınmış hüquqşünas-ekspertlər iştirak ediblər.

Konfransda Azərbaycan Hakimlər İttifaqının sədri Ramiz Rzayev çıxış edərək bildirib: “Müasir konstitusion quruluşun fundamental əsaslarından birini dövlət hakimiyyətinin qanunvericilik, icra və məhkəmə qollarına ayrılması təşkil edir. Bu amil təmərküzləşmənin və hakimiyyətdən sui-istifadənin qarşısını alan, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının, qanunun aliliyinin və demokratiyanın təminatına xidmət edən zəruri şərtidir. Hakimiyyət bölgüsünü təmin edən əsas element isə hər bir hakimiyyət qolunun malik olduğu səlahiyyətlərdir. Hakimiyyətlərin bölgüsü prinsipinə uyğun olaraq, məhkəmə hakimiyyəti müstəqil hakimiyyət qoludur. Məhkəmələr demokratik və hüquqi dövlətlərdə hüquq və azadlıqlarının, cəmiyyətin təməl dəyərlərinin qoruyucusudur”.

Ramiz Rzayev vurğulayıb ki, məhkəmə hakimiyyəti əsas tarazlaşdırıcı mexanizm kimi dövlət hakimiyyəti sistemində qanunvericilik və icra hakimiyyətlərinin hüquq çərçivəsində fəaliyyət göstərmələri üçün onların işini istiqamətləndirir, dövlət hakimiyyəti orqanları arasındakı səlahiyyətlər bölgüsü ilə bağlı mübahisələri həll edir.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri İnam Kərimov çıxışında demokratik dövlətdə hakimiyyətlərin bölgüsünü sadəcə bir nəzəriyyə deyil, demokratiyanı canlı saxlamaq, təmin edən və vətəndaşları hakimiyyətin bir mərkəzdə təmərküzləşməsindən qoruyan tarazlıq mexanizmi olduğunu deyib.

“Bu gün burada toplaşdığımız üçün söhbət təkə institutlardan deyil, həm də bizdən – hakimlərdən getməlidir. Hakimiyyət bölgüsünün qorunmasında bizim şəxsi rolumuz nədir? Bizim borclarımız nələrdir? Cəmiyyət

bizdən nə gözləyir? Bu baxımdan Azərbaycan bu yolda xeyli irəliləyiş əldə edib. Məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin konstitusion qaranı olan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə məhkəmə sisteminə dərin və davamlı islahatlar aparılıb. Bu islahatlar məhkəmələri qanunçuluğun keşikçiləri və ədalət mühəkiməsinin yekun hakimi kimi gücləndirib. Məhkəmələr sadəcə hökm çıxaran qurumlara deyil, etimad yaradan təsisatlara çevrilib” – deyə o vurğulayıb.

Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin hakimi Lətif Hüseynov qeyd edib ki, məhkəmə hakimiyyəti və dövlətin digər iki qolu arasında münasibətlər çox aktual, eyni zamanda, mürəkkəb bir mövzudur: “Hakimiyyət bölgüsü bir konsepsiya kimi sadəcə funksiyaların bölgüsü demək deyil, bu, əslində, cəmiyyətin maraqları əsasında məsuliyyətli yanaşmadır. Bu gün artıq bir hakimiyyət qolu digər hakimiyyət qolu arasında heç bir dominant mövqedə ola bilməz. Tarazlıq pozularsa, bu, xüsusilə məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinə zərər vura bilər. Məhkəmə hakimiyyəti digər qollar arasında münasibətləri, dialoq və əməkdaşlığı ehtiva edir. Həmçinin məhkəmə hakimiyyəti hər hansı lazımsız təməslərdən və dövlət təsirdən azad olmalıdır”.

Beynəlxalq Hakimler Assosiasiyasının Prezidenti Duro Sessa bildirib ki, məhkəmə hakimiyyətinin Avropa üzrə Şurası 2025-ci ildə Rıqa Bəyanatı qəbul edib: “Bu çox mühüm və narahatlıq doğuran bir bəyanat idi. Bəyanata əsasən demək olar ki, Avropada qanunun aliliyi prinsiplərinin ciddi şəkildə pozulması ilə bağlı nümunələr var. Bu, çox geniş vüsət alan faktdır. Avropanın bəzi dövlətlərində məhkəmə hakimiyyəti ilə əməkdaşlıq həyata keçirilmir, məsləhətləşmələr aparılır. Bu da onları zəruri islahatlardan kənarda qoyur. Bir sözlə, Avropada vəziyyət kifayət qədər ciddidir. Biz bunu etiraf etməli və buna qarşı mübarizə aparmalıyıq.

Beynəlxalq Hakimler Assosiasiyasının Birinci vitse-prezidenti və İbero - Amerika Qrupunun Prezidenti Volter Barone deyib ki, hazırda ispanidilli Amerika Qrupunda məhkəmə hakimiyyəti ilə bağlı müstəqillik və əməkdaşlıq həssas balansın saxlanılmasında çətinliklərlə üzləşir: “İspanidilli ölkələrdə məhkəmə hakimiyyəti ilə bağlı mübahisə edilən gərginliklər var. Bu dövlətlərin Konstitusiyasında məhkəmə hakimiyyətinin müstəqil qol olduğu qeyd edilir. Nəzəriyyədə üç hakimiyyət qolu ahəngdarlıq əsasında fəaliyyət göstərməlidir. Hər birinin limiti var və buna hörmətlə yanaşılmalıdır. Praktikada ispanidilli ölkələrdə məhkəmə hakimiyyəti ən zəif hakimiyyət qoluna çevrilib”.

Beynəlxalq Hakimler Assosiasiyasının vitse-prezidenti və Afrika Qrupunun Prezidenti Marsel Koassi çıxışında Afrika təcrübəsindən danışib. Bildirib ki, Afrika ölkələrində ədliyyə hakimiyyətinin hesabata bədcə avtonomluğunu təmin etmiş şəffaf yanaşmanın bariz nümunəsinə çevrilir: “Həmçinin ədliyyə hakimiyyəti tərəfindən təqdim edilən hesabat parlament tərəfindən həyata keçirilən nəzarət mexanizminə töhfə vermiş olur. İstənilən hakim tam sərsəb və azaddır, bu, fundamental keyfiyyətin bir zəmanətidir”.

Sonra təltifetmə mərasimi keçirilib. Azərbaycanın ədliyyə naziri Fərid Əhmədov, Ali Məhkəmənin və Məhkəmə-Hüquq Şurasının sədri İnam Kərimov və Azərbaycan Hakimlər İttifaqının sədri Ramiz Rzayev Beynəlxalq Hakimler Assosiasiyasının fəxri medalı ilə təltif olunublar.

Konfransın davamında BMT-nin hakimlərin və vəkillərin müstəqilliyi üzrə xüsusi məruzəçisi professor Marqaret Sattertuycet videomüraciətdə qeyd edib ki, hakimiyyətin siyasi qollarının qanunsuz hərəkətləri məhkəmə müstəqilliyinə ən güclü təhdidlərdən biridir. Bu zaman siyasi fəaliyyət və iradə məhkəmə müstəqilliyinin artırılması üçün vacibdir.

Sessiyadan sonra Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinin hakimi Lətif Hüseynov beynəlxalq konfransa yekun vurub.

Səlahiyyətli nümayəndə Xalq artistini təbrik edib

Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli 65 illik yubileyi münasibətilə Naxçıvanda yaradıcılıq həssas, verən və musiqiçi tələbələrə ustad dərsi keçən Azərbaycan Milli Konservatoriyası muğam kafedrasının müdiri, professor, Xalq artisti Mənsüm İbrahimovla görüşüb.

Səlahiyyətli nümayəndə görkəmli muğam ifaçısını yubileyi münasibətilə təbrik edib, Azərbaycan milli musiqisinin inkişafında və gənc xanəndələrin yetişdirilməsindəki xidmətlərini yüksək qiymətləndirib. Fuad Nəcəfli ustad sənətkarın Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə əməkdaşlığına da diqqət çəkərək ona ifaçılıq və pedaqoji fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Xalq artisti Mənsüm İbrahimov səmimi qəbul və sənətinə verilən dəyəyə görə təşəkkür edib, Naxçıvanda milli mədəniyyətimizin, musiqi sənətimizin qorunub yaşadılmasına xüsusi diqqətlə yanaşıldığını

məmnunluqla ifadə edib.

Səlahiyyətli nümayəndə yubilyara Naxçıvan xalçası hədiyyə edib.

S.HƏSƏNOV
XQ

“Birlik – 2025” təlimi başlandı

Özbəkistanın Səmərqənd vilayətində Azərbaycan, Qazaxıstan, Tacikistan, Qırğızıstan və Özbəkistan hərbiçilərinin iştirakı ilə baş tutan "Birlik - 2025" birgə regional təliminin oktyabrın 14-də açılış mərasimi keçirilib.

Tədbirin rəsmi hissəsində iştirakçı ölkələrin Dövlət himnləri səsləndirilib. Mərasimdə çıxış edənlər bu cür birgə tə-

limlərin qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi baxımından vacibliyini vurğulayıb, təlim iştirakçılarına uğurlar arzulayıblar.

Sonra tədbir iştirakçılarına konsert proqramı təqdim edilib, özbək və digər xalqların milli mahnıları ifa olunub.

Sonda təlimdə iştirak edən hərbi qulluqçuların tribuna önündən təntənəli keçidi olub.

XQ

Dünyadan gələn soruğumuz

İqtisad Universiteti Qafqazda birincidir

Müasir dövrdə universitetlərin beynəlxalq reytinglərdəki mövqeyi onların nüfuzunun və global cəlbediciliyinin əsas göstəricilərindən birinə çevrilib. Qlobal elm və təhsil məkanında rəqabət ildən-ilə güclənir.

Universitetlər isə beynəlxalq arenada tanınmaq, tərəfdaşlıq imkanlarını genişləndirmək və xarici tələbə axınına artırmaq üçün reytinglərə xüsusi önəm verirlər. Beynəlxalq reytinglər təkcə nüfuz deyil, həm də keyfiyyətin, şəffaflığın və qlobal rəqabətə davamlılığın göstəricisidir.

Qlobal ali təhsil məkanında ən nüfuzlu qiymətləndirmə sistemlərindən biri olan Dünya Universitetləri Reytingi olan THE (Times Higher Education) 2026-cı il üzrə artıq açıqlanıb. Reyting universitetlərin elmi-tədqiqat fəaliyyəti, tədris keyfiyyəti, beynəlxalq əməkdaşlıq və sənaye ilə əlaqələrini çoxözlüli meyarlar əsasında qiymətləndirir. Bu il Azərbaycanın 4 universiteti reytingdə yer alıb. Onlardan biri – Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) – ilk dəfə olaraq 801–1000 aralığında qərarlaşaraq ölkə və Cənubi Qafqaz regionu üzrə birinci ali məktəb olub.

Bu uğuru və növbəti mərhələdəki hədəflər barədə İqtisad Universitetinin beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru Hüseyn Həsənov XQ-yə bildirdi:

– THE Dünya Universitetləri Reytingində çatdığımız nəticə ali məktəbdə illərlə aparılan məqsədyönlü və sistemli işin bəhrəsidir. Son illərdə elmi-tədqiqat fəaliyyətinin prioritet istiqamətə çevirmişik. Universitetdə elmi məhsuldarlığın artırılması, beynəlxalq elmi əməkdaşlıqların genişləndirilməsi və tədqiqat keyfiyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində ciddi addımlar atılıb.

Biz, sadəcə, say göstəricilərinə deyil, keyfiyyətə və elmi təsiriyyətə alışıq. Nəticədə, elmi nəşrlərlə yanaşı, onlara edilən istinadların sayı da əhəmiyyətli dərəcədə artıb. UNEC Q1 kvartillli jurnallarda dərc olunan

məqalələrin sayına görə ölkədə liderdir və “Web of Science” və “Scopus” bazalarında məqalələrin sayının artım tendensiyasına görə dünyada ön sıradadır. Qeyd edilən reytingin əsas qiymətləndirmə meyarlarından olan FWCI, Excellence və Strength göstəricilərində nəticələri də önə çıxmışdır. Beləliklə, UNEC ilk dəfə THE Dünya Universitetləri Reytinginin ilk minliyində yer alaraq Azərbaycan ali təhsil tarixində yeni səhifə açdı.

– **Dünya Universitetləri Reytingi necə hesablanır və hansı göstəricilərə əsaslanır?**

– THE keyfiyyətyönlü bibliometrik göstəricilərdən, o cümlədən FWCI, Excellence, Citation Impact, Excellence, Influence və Strength kimi metriklərdən istifadə edir ki, bunlar da elmi fəaliyyətin keyfiyyəti və təsiri daha obyektiv qiymətləndirilir. THE-nin metodologiyası şəffaflığı, ölkə və fənn normallaşdırılması mexanizmləri, eləcə də etibarlı məlumat bazalarına əsaslanır. Ümumiyyətlə, THE tədqiqat keyfiyyətinə daha dərin və çoxözlüli yanaşma tətbiq edir.

Xüsusi qeyd olunmalıdır ki, THE-nin əsaslandığı FWCI indikatoru (Səhə üzrə ölçülmüş İstinad Təsir Əmsalı) - bir elmi işin

aldığı istinadların sayını, eyni səhə, növ və ildə dərc olunmuş oxşar nəşrlər üçün gözlənilən istinad sayı ilə müqayisə edən göstərici olmaqla, daha detallı hesablamə nəticələri əldə etməyə imkan verir. qeyd olunmalıdır ki, THE məlumat mənbəyi kimi institusional sorğulardan deyil, hökumət, beynəlxalq təşkilatlar və agentliklərin məlumat bazalarından istifadə edir.

Reyting 5 əsas meyarə üzəsaslanır: tədris, tədqiqat mühiti, tədqiqat keyfiyyəti, beynəlxalq baxış və sənaye əlaqələri.

Tədris göstəriciləri universitetin öyrənmə mühiti, müəllim-tələbə nisbəti, doktorantura səviyyəsində təhsil göstəriciləri və təhsil reputasiyasını əhatə edir. Bu, universitetin gələcək nəsil alimləri yetişdirmək potensialını göstərir.

Tədqiqat mühitini ayrıca qiymətləndirən “Research Environment” meyarı da THE sisteminin fərgləndirici xüsusiyyətlərindəndir. Bu meyar elmi fəaliyyətin reputasiyası, tədqiqat gəlirləri və məhsuldarlıqla ölçülür. Burada əsas mənbələr beynəlxalq agentliklər və dövlət məlumat bazalarıdır. Universitetlərin davamlı inkişafı, elmi infrastrukturunu və

doktorantura proqramları bu meyarla qiymətləndirilir.

Ən böyük paya malik Tədqiqat keyfiyyəti göstəricisi isə elmi işlərin təsirini və keyfiyyətini ölçür. Burada istifadə olunan FWCI, Elmi güc (Strength), Elmi mükəmməllik (Excellence) və Elmi nüfuz (Influence) kimi metriklər elmi fəaliyyətin dərin və çoxözlüli qiymətləndirilməsinə imkan verir. FWCI, məsələn, bir məqalənin aldığı istinadların sayını eyni səhə və ildə dərc olunmuş oxşar məqalələrlə müqayisə edir. Yəni bu göstərici elmi keyfiyyəti ədalətli və səhə üzrə normallaşdırılmış şəkildə ölçür.

Bundan əlavə, THE reytingində beynəlxalq baxış meyarı universitetin global əməkdaşlıq səviyyəsini, xarici tələbə və akademik heyət payını əks etdirir.

Sənaye göstəriciləri isə universitetlərin sənaye ilə əməkdaşlığı, innovasiyalar, ixtirlər və konsaltinq xidmətləri ilə ölçülür. THE sənaye əlaqələrini innovasiya, patent, spin-off və ticarətləşdirmə imkanları ilə ölçür ki, bu da universitetin iqtisadi təsirini və real dünyaya adaptasiyasını göstərir.

Ümumiyyətlə, THE Reytingi universitetlərin global standartlarla müqayisəsini təmin edir və güclü tərəfləri vurğulayaraq beynəlxalq tərəfdaşlıq və tələbə cəlbini artırmaq məqsədi daşıyır.

– **Qazandığınız uğur universitetə hansı yeni imkanlar qazandırır?**

– THE reytingində yer almaq İqtisad Universitetinin beynəlxalq arenada rəqabətə davamlı universitet kimi tanınmasını təmin edir, global görünürünü artırır, beynəlxalq tərəfdaşlıq imkanlarını genişləndirir və xarici tələbə, alim və tədqiqatçıların diqqətini cəlb edir. Bu, həmçinin Azərbaycanın elmi potensialının beynəlxalq miqyasda tanınmasına böyük töhfə verir. Bundan əlavə, biz öz fəaliyyətimizi beynəlxalq standartlarla müqayisə edə bilirik, eləcə də zəif tərəflərimizi görə bilirik. Bu təhlillərə əsasən də inkişaf strategiyamızı daha düzgün planlaşdırmaq imkanı qazanırıq.

– **Yəqin növbəti mərhələdə hədəf beynəlxalq reytinglərdə mövqeyi daha da güc-**

ləndirmək üçün olacaq.

– Universitetin 100 illiyinə müəyyən etdiyimiz strategiyada 2030-cu ildə dünyanın ən yaxşı 500 universiteti sırasında olmaq hədəf seçilib. Bu istiqamətdə elmi-tədqiqat fəaliyyətinin keyfiyyətini artırmaq, beynəlxalq indeksli jurnallarda dərc olunan məqalələrin sayını çoxaltmaq, xarici universitetlərlə birgə tədqiqat layihələrini genişləndirmək və “Web of Science” və “Scopus” bazalarına daxil olan ən azı 3 elmi jurnal yaratmaq prioritetlərəndir. Hazırda 2 jurnalımız Scopus bazasına daxil olub. Məqsədimiz yalnız reyting göstəricilərini yaxşılaşdırmaq deyil, UNEC-i regionun elm və innovasiya mərkəzinə çevirməkdir.

– **İqtisad Universitetinin beynəlxalq reyting uğuru Azərbaycan ali təhsil sisteminin də nailiyyəti sayılır.**

– Bəli, İqtisad Universitetinin THE reytinginə daxil olması və dünyanın ən yaxşı 1000 universiteti sırasında yer alması Azərbaycan ali təhsilinin beynəlxalq səviyyədə tanınmasının göstəricisidir. Bu, ölkəmizdə elmin və təhsilin keyfiyyətinin yüksəldiyini, qlobal akademik məkanla integrasiyanın dərinləşdiyini sübut edir. Bizim uğurumuz yaxın gələcəkdə digər Azərbaycan universitetlərinin də beynəlxalq reytinglərdə yer almasına və mövqelərinin yüksəlməsinə inam yaradır, ölkənin elmi potensialına və akademik nüfuzuna dividend qazandırır.

Söhbəti hazırladı:
Tahir AYDINOĞLU
XQ